

แนวทางการจัดสรรงบประมาณสีเขียว (Green Budgeting) เพื่อสนับสนุนการพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

Green Budgeting Strategies to Support Sustainable Development of Local Government Organizations

สมมุง สังกศิริ¹ วรณ อยู่ฤกษ์² ศุภฤกษ์ รีโร³ ภาสกร ดอกจันทร์⁴

Sommung Sangsiri, Waran Yuloek, Supalaek Reero, Phasakorn Dokchan

บทคัดย่อ (Abstract)

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหามลพิษ และการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องปรับแนวทางการบริหารจัดการงบประมาณให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการนำแนวคิด “งบประมาณสีเขียว” (Green Budgeting) มาใช้เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายในการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ

งบประมาณสีเขียวเป็นกระบวนการบูรณาการเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับการวางแผนงบประมาณและการตัดสินใจทางการคลัง โดยมุ่งสนับสนุนโครงการที่ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพิ่มความยั่งยืนของชุมชน แนวทางสำคัญสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 2) การจัดสรรงบประมาณให้กับโครงการด้านการจัดการขยะ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการใช้พลังงานสะอาด 3) การพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางการคลัง และ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายในการกำหนดทิศทางการใช้จ่ายงบประมาณ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสรรงบประมาณสีเขียว (Green Budgeting) เพื่อช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระยะยาว อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่สมดุลทั้งด้าน

Received: 2026-06-15 Revised: 2026-07-31 Accepted: 2026-08-02

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: ballnet2013@gmail.com

² สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: Waranyuloek@gmail.com

³ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: supalaek.2542@gmail.com

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Lecturer, Master of Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: phat.mbu@gmail.com

เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเสริมสร้างความสามารถในการรับมือกับความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ (Keywords) : งบประมาณสีเขียว; องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น; การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

Climate change, pollution, and the degradation of natural resources have inevitably affected local development. Therefore, Local Government Organizations (LGOs) need to adapt their budget management approaches to align with sustainable development goals by adopting the concept of Green Budgeting as a policy instrument for the efficient allocation of public resources.

Green Budgeting is a process integrating environmental objectives into budget planning and fiscal decision-making. It aimed to support projects reducing the environmental impacts and enhancing community sustainability. Key approaches for Local Government Organizations included: (1) establishing policies and local development plans aligned with the Sustainable Development Goals (SDGs); (2) allocating budgets to projects related to waste management, natural resource conservation, the expansion of green spaces, and the promotion of clean energy; (3) developing performance indicators assessing environmental outcomes alongside fiscal performance; and (4) encouraging public participation and collaboration among stakeholders in determining budget expenditure priorities.

This article aimed to examine the approaches to Green Budgeting assisting Local Government Organizations in managing resources efficiently, transparently, and responsively to the long-term needs of citizens. Such an approach contributed to balanced local development across economic, social, and environmental dimensions while enhancing the capacity of local communities to address climate change challenges and achieve sustainable development in the future.

Keywords: Green Budgeting; Local Administrative Organizations; Sustainable Development

บทนำ (Introduction)

ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นความท้าทายสำคัญที่ทั่วโลกกำลังเผชิญในปัจจุบัน โดยมีสาเหตุมาจากการขยายตัวของเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาอุตสาหกรรม และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่สมดุล ส่งผลให้เกิดผลกระทบในวงกว้างทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อาทิ การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลก ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มีความรุนแรงมากขึ้น ปัญหามลพิษทางอากาศและน้ำ รวมถึงการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาประเทศในระยะยาว (Intergovernmental Panel on Climate Change [IPCC], (2023) อ้างถึงใน จิตรานุช เกียรติอดิสร, 2566: 51-65) ภายใต้บริบทดังกล่าว แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะแนวทางสำคัญในการสร้าง

สมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และความเป็นธรรมทางสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) จำนวน 17 เป้าหมาย ได้รับการยอมรับให้เป็นกรอบการพัฒนาระดับโลกที่ประเทศต่าง ๆ นำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น (สมพร แสงชัย, 2561: 96-111) ทั้งนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีบทบาทใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น การดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ จากการศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลดการปล่อยของเสียและมลพิษ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านพลังงาน ตลอดจนการส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และการรักษาระบบนิเวศ เพื่อให้การพัฒนาสามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อศักยภาพของคนรุ่นต่อไป อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สุจิตรา วาสนาดำรงดี, 2556: 1-8)

ดังนั้น การบริหารงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตอบสนองต่อภารกิจและความต้องการของประชาชนเป็นหลักแล้ว ควรมุ่งเน้นการบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อมเข้าสู่กระบวนการวางแผนและจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลให้การใช้จ่ายงบประมาณของท้องถิ่นสอดคล้องกับเป้าหมายการลดผลกระทบต่องlobal warming หรือการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สำหรับประเทศไทย แม้แนวคิดดังกล่าวจะเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นในระดับนโยบาย แต่การประยุกต์ใช้ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและมีข้อจำกัดทั้งในด้านองค์ความรู้ บุคลากร ระบบข้อมูล และกลไกการติดตามประเมินผล ด้วยเหตุนี้ บทความวิชาการนี้จึงเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ และแนวทางการจัดสรรงบประมาณสีเขียว (Green Budgeting) ที่เหมาะสมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนวิเคราะห์แนวทางการบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อมเข้าสู่กระบวนการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลดผลกระทบต่องlobal warming และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว

เนื้อหา (Content)

แนวคิดและหลักการของงบประมาณสีเขียว

งบประมาณสีเขียว (Green Budgeting) เป็นแนวทางการบริหารงบประมาณภาครัฐที่บูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้ากับกระบวนการจัดทำงบประมาณ เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรของภาครัฐสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และสามารถรับมือกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ให้ความหมายว่า การจัดทำงบประมาณสีเขียว (Green budgeting) หมายถึง การนำเครื่องมือการกำหนดนโยบายงบประมาณมาใช้เพื่อทำความเข้าใจผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการใช้จ่าย และเพื่อให้มั่นใจว่า

งบประมาณแผ่นดินสอดคล้องกับเป้าหมายด้านสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2020: ฝูนิพนธ์ แพล)

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนพบว่าความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและการวางแผนที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยอาศัยการวิเคราะห์แนวโน้มและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างรอบคอบ ทั้งนี้ การพัฒนาควรมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว (ผอ.ผา ชูติดำรง, 2558: 114-135) สำหรับประเทศไทย แนวคิดงบประมาณสีเขียวมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งให้ความสำคัญกับการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การลดความเหลื่อมล้ำ และการสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยการจัดสรรงบประมาณภาครัฐในปัจจุบันมุ่งเน้นการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานมากขึ้น (สำนักงบประมาณของรัฐบาล, 2565: 1-74) หลักการสำคัญของงบประมาณสีเขียวมุ่งเน้นการบูรณาการเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับกระบวนการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน การจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการ และการส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารงบประมาณ ทั้งนี้เพื่อให้การใช้จ่ายภาครัฐสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พัชรวิระนนท์, 2553: 82-98)

ในบริบทของประเทศไทย การประยุกต์ใช้แนวคิดงบประมาณสีเขียวมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณของภาครัฐให้สอดคล้องกับเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ประกาศเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี ค.ศ. 2065 ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการลงทุนของภาครัฐในด้านพลังงานสะอาด การคมนาคมขนส่งคาร์บอนต่ำ การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อให้การพัฒนาประเทศสามารถบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) และ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565) สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวคิดงบประมาณสีเขียวสามารถประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการดำเนินโครงการที่ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ควบคู่กับการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น (อลงกต สารกาล, 2563) และ (วิลาวัณย์ หงษ์นคร, 2569)

ความสำคัญของงบประมาณสีเขียวต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มลพิษทางอากาศ การจัดการขยะมูลฝอย การขาดแคลนน้ำ และการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น การบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อมเข้าสู่กระบวนการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และตอบสนองต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2554) (ธนกร ะยะยิ้ม และคณะ, 2565) และ (วิลาวัณย์ หงษ์นคร, 2569)

ประการที่หนึ่ง งบประมาณสีเขียวเป็นแนวทางที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการบูรณาการมิติด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับการวางแผนพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรของท้องถิ่น ทำให้สามารถจัดลำดับความสำคัญของโครงการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการเสริมสร้างศักยภาพในการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เมธินา อีสริยานนท์, 2559) (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) และ (ปัทมาภรณ์ สุทธิประเสริฐ และคณะ, 2555)

ประการที่สอง งบประมาณสีเขียวเป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้หน่วยงานพิจารณาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้การลงทุนภาครัฐและโครงการพัฒนาท้องถิ่นเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและระบบนิเวศในระยะยาว โดยเฉพาะโครงการด้านการจัดการขยะมูลฝอย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) และ (พิรยา วัชรไทย์ และคณะ, 2557)

ประการที่สาม งบประมาณสีเขียวช่วยส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้การจัดสรรทรัพยากรมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม มีระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและติดตามการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและแนวทางการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (โกวิทย์ พวงงาม, 2560) และ (อลงกต สารกาล, 2563)

ประการที่สี่ งบประมาณสีเขียวมีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ของประเทศไทย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดบริการสาธารณะการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในระดับพื้นที่ การบูรณาการงบประมาณสีเขียวจึงช่วยให้การดำเนินงานของท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) รวมทั้งช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่การพัฒนาเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำในอนาคต

แนวทางการจัดสรรงบประมาณสีเขียวสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. การกำหนดนโยบายและเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม

การกำหนดนโยบายและเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐและการจัดสรรทรัพยากรขององค์กร เนื่องจากช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมุ่งสร้างสมดุลระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศอย่างยั่งยืน (ผอียา ชูติดำรง, 2558) และ (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) การกำหนดนโยบายและเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดลำดับความสำคัญของโครงการ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดนโยบายและเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา กำหนดเป้าหมายที่สามารถวัดผลได้ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และมีระบบติดตามประเมินผลที่ชัดเจน ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการทรัพยากรและดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อม (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) และ (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2554)

2. การจำแนกงบประมาณสีเขียว (Green Budget Tagging)

การจำแนกงบประมาณสีเขียว (Green Budget Tagging: GBT) เป็นเครื่องมือสำคัญของการจัดทำงบประมาณสีเขียว (Green Budgeting) ที่ช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถเชื่อมโยงการจัดสรรงบประมาณกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยการจำแนกประเภทโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ การมีระบบติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากรของภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) และ (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2554) แนวคิดของการจำแนกงบประมาณสีเขียว (Green Budget Tagging: GBT) เกิดขึ้นจากความจำเป็นในการเชื่อมโยงการใช้จ่ายภาครัฐกับเป้าหมายด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) อธิบายว่า การจำแนกงบประมาณสีเขียวไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการระบุการใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณภาครัฐ เนื่องจากช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถมองเห็นทิศทางการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม ประเมินความสอดคล้องของงบประมาณกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม และนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Organization for Economic Co-operation and Development [OECD], 2021 : ผู้พิมพ์ แปล) ดังนั้น การจำแนกงบประมาณสีเขียวจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบงบประมาณที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ช่วยให้หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงการใช้จ่ายภาครัฐกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร และสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาว ทั้งนี้ การบูรณาการประเด็นสิ่งแวดล้อมเข้าสู่กระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) และ (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2554)

3. การบูรณาการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การบูรณาการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment Integration) เป็นกระบวนการนำประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการดำเนินโครงการ เพื่อให้สามารถประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และคุณภาพชีวิตของประชาชนก่อนการตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งนี้ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีส่วนช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถกำหนดมาตรการป้องกันและลดผลกระทบ ตลอดจนสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) และ (ผอ.ฉา ชูติดำรง, 2558) นอกจากนี้ การนำแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมมาบูรณาการกับกระบวนการวางแผนและบริหารจัดการภาครัฐ ยังช่วยให้การกำหนดนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรมีความสอดคล้องกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องดำเนินโครงการซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2554)

4. การพัฒนาตัวชี้วัดสีเขียว

การพัฒนาตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการสำคัญในการกำหนดเกณฑ์สำหรับติดตามประเมินผล และสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยตัวชี้วัดที่ดีควรมีความชัดเจน สามารถวัดผลได้ และสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้สามารถประเมินประสิทธิภาพของโครงการและการใช้ทรัพยากรได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การกำหนดตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการติดตามผลการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) และ (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2554) สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงแผนพัฒนาท้องถิ่นกับผลลัพธ์ของการดำเนินงาน ช่วยส่งเสริมการติดตามประเมินผล การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ (อลงกต สารกาล, 2563)

5. การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการสำคัญที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการเสนอความคิดเห็น กำหนดปัญหา และความต้องการของพื้นที่ รวมถึงร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ที่มุ่งเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการตอบสนองต่อประชาชน การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดสรรทรัพยากรได้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของประชาชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2560) และ (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น เนื่องจากช่วยสร้างความตระหนัก ความร่วมมือ และความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชน ส่งผลให้โครงการด้านสิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2554)

6. การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation: M&E) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐและการดำเนินโครงการด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากช่วยให้หน่วยงานสามารถตรวจสอบความก้าวหน้า ประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ รวมถึงใช้ข้อมูลจากการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานและการจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ การมีระบบติดตามและประเมินผลที่ชัดเจนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการท้องถิ่น (จำลอง โพธิ์บุญ, 2559) และ (โสภารัตน์ จารุสมบัติ, 2554) นอกจากนี้ การกำหนดตัวชี้วัดและการประเมินผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสะท้อนผลลัพธ์ของนโยบายและโครงการ และสนับสนุนให้การบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความยั่งยืน (อลงกต สารกาล, 2563)

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. โครงการจัดการขยะแบบครบวงจรของเทศบาลตำบลเวียงเทิง จังหวัดเชียงราย ซึ่งใช้หลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle) และระบบคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือน โดยกำหนดรูปแบบการจัดการขยะผ่านระบบธงสัญลักษณ์และค่าธรรมเนียมตามระดับการคัดแยกขยะของแต่ละครัวเรือน ส่งผลให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจในการลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง สามารถลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดได้อย่างมีนัยสำคัญ และได้รับการยกย่องเป็นต้นแบบการจัดการขยะชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (สิ่งแวดล้อมไทย, 2564)

2. โครงการติดตั้งระบบ Solar Rooftop ณ อาคารสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภายใต้โครงการพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) โดยติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ขนาด 25.20 กิโลวัตต์ เพื่อใช้ในอาคารสำนักงาน อบต.ผาบ่อง ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าและเป็นต้นแบบของการประยุกต์ใช้พลังงานสะอาดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2565)

3. โครงการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกได้ดำเนินการจัดจ้างติดตั้งระบบ Solar Rooftop บนอาคารสำนักงาน เพื่อผลิตไฟฟ้าสำหรับใช้ในหน่วยงาน ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้า และสนับสนุนนโยบายด้านพลังงานสะอาดของประเทศ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก, 2567)

4. โครงการจัดการพลังงานไฟฟ้าจากระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา (Solar Rooftop) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (PEA) โดยมีการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อใช้ในอาคารสำนักงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ช่วยลดการใช้พลังงานไฟฟ้าจากระบบหลักและลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในระยะยาว ทั้งยังเป็นต้นแบบในการส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนในหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ, 2569)

บทสรุป (Conclusion)

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดสรรงบประมาณสีเขียว (Green Budgeting) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” พบว่า งบประมาณสีเขียวเป็นแนวคิดและเครื่องมือสำคัญที่

สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับกระบวนการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการเพิ่มงบประมาณสำหรับโครงการด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดสรรทรัพยากรของภาครัฐให้คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและประโยชน์ต่อประชาชนในระยะยาว

ผลการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและรับผิดชอบต่อการจัดบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมโดยตรง เช่น การจัดการขยะมูลฝอย การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การส่งเสริมพลังงานสะอาด และการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น การนำแนวคิดงบประมาณสีเขียวมาใช้จึงช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญของโครงการให้สอดคล้องกับปัญหาและบริบทของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม องค์ความรู้สำคัญที่ได้รับจากการศึกษา คือ การบริหารงบประมาณสีเขียวควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การกำหนดนโยบายและเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน การจำแนกและติดตามงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การกำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์ด้านสิ่งแวดล้อม การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงบประมาณ ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสามารถสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ การจัดสรรงบประมาณสีเขียวควรเปลี่ยนจากแนวคิดการพิจารณางบประมาณตามภารกิจหรือรายการใช้จ่ายแบบเดิม ไปสู่การพิจารณางบประมาณบนพื้นฐานของผลลัพธ์และความยั่งยืน กล่าวคือ การตัดสินใจลงทุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่พิจารณาเฉพาะต้นทุนของโครงการในระยะสั้นเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะช่วยให้ทรัพยากรสาธารณะที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกนำไปใช้กับโครงการที่สามารถสร้างคุณค่าและตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การนำงบประมาณสีเขียวมาใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดที่ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ ความพร้อมของบุคลากรในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสม ระบบฐานข้อมูลที่สนับสนุนการตัดสินใจ และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การสร้างระบบข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้งบประมาณสีเขียวสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป คือ งบประมาณสีเขียวถือเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงการบริหารงบประมาณเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นแนวทางที่ช่วยสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และการรักษาสิ่งแวดล้อม การนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้จึงไม่ใช่เพียงการปรับรูปแบบการจัดสรรงบประมาณ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของการบริหารท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาที่คำนึงถึงความยั่งยืน ความรับผิดชอบต่อประชาชนในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้รับ (Knowledge)

จากการศึกษาแนวทางการจัดสรรงบประมาณสีเขียว (Green Budgeting) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน พบว่า งบประมาณสีเขียวไม่ได้เป็นเพียงแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่มุ่งสนับสนุนโครงการด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่เป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่ช่วยปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยองค์ความรู้สำคัญที่ได้รับสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การบูรณาการเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมเข้าสู่กระบวนการวางแผนและจัดทำงบประมาณ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมให้เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นและยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการจัดการขยะ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาพื้นที่สีเขียว

2. การจัดสรรงบประมาณโดยใช้ข้อมูลและผลลัพธ์เป็นฐาน (Result-Based Budgeting) เป็นองค์ความรู้สำคัญที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการที่สร้างประโยชน์ต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรมีการกำหนดตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมที่สามารถวัดผลได้ เช่น ปริมาณขยะที่ลดลง การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การลดการใช้พลังงาน และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

3. การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณสีเขียว เป็นกลไกที่ทำให้การบริหารงบประมาณเกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีระบบติดตามผลตั้งแต่การวางแผน การดำเนินโครงการ และการประเมินผลลัพธ์ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าการใช้งบประมาณสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้จริง

4. การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงบประมาณสีเขียว เนื่องจากประชาชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินโครงการของท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา เสนอแนวทาง ติดตาม และประเมินผล จะช่วยให้การจัดสรรงบประมาณสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และเกิดความยั่งยืนมากขึ้น

ดังนั้น องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ “งบประมาณสีเขียวเป็นเครื่องมือเชิงยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงการบริหารงบประมาณ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม”

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2565). ยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศไทย (Thailand Long-Term Low Greenhouse Gas Emission Development Strategy: LT-LEDS). กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2565). **โครงการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์บนหลังคาอาคารสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://energysolutions.egat.co.th/index.php/customers/smart-grid> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2569.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2560). **การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จิตราณูช เกียรติอดิสร. (2566). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. **วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย**. 5(10): 51-65.
- จำลอง โพธิ์บุญ. (2559). การจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน. **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน**. 12(1): 46-69.
- ธนกร ฮะยัม และคณะ. (2565). การจัดการมลพิษทางสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอยในชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 16(3): 431-446.
- ปัทมาภรณ์ สุทธิประเสริฐ จำลอง โพธิ์บุญ และวิสาชา ภูจินดา. (2555). การจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร. **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน**. 8(2): 21-37.
- พัชร วีระนนท์. (2553). การประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรการจากการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของกระทรวงคมนาคม. **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน**. 6(2): 82-98.
- พริยา วัชรพิทย และคณะ. (2557). การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง. **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน**. 10(2): 71-89.
- ฝอยฉา ชุติดำรง. (2558). ภาพอนาคตเพื่อการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน. **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม**. 11(1): 114-135.
- เมธินา อีสริยานนท์. (2559). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. **วารสารพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร**. 18(2): 57-75.
- วิลาวัลย์ หงษ์นคร. (2569). การสำรวจสถานการณ์การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: จุดแข็ง จุดอ่อน และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา. **วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย**. 8(1): 138-161.
- สมพร แสงชัย. (2561). วิวัฒนาการแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน. **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน**. 14(2): 96-111.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานประมาณของรัฐบาล. (2565). **ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศกับการจัดสรรงบประมาณรายจ่าย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

- สิ่งแวดล้อมไทย. (2564). **กระจายอำนาจสู่ชุมชน หนทางสู่การจัดการขยะอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงเทิง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://thaienvi.com/article/view/347> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2569.
- สุจิตรา วาสนาดำรงดี. (2556). เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy): แนวคิดและประเด็นท้าทายสำหรับประเทศไทย. **วารสารสิ่งแวดล้อม**. 17(4): 1-8.
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2554). ศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม. **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**. 9(1): 1-33.
- อลงกต สารกาล. (2563). ความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่ยั่งยืน : บทเรียนจากเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. **วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 50(2): 1-35.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. (2569). **โครงการจัดการพลังงานไฟฟ้าจากระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ที่ติดตั้งบนหลังคา (Solar Rooftop) ภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://chpao.org/procurement/detail/19907> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2569.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. (2567). **จ้างติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Rooftop) บนหลังคาสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.ppao.go.th/post/51745/> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2569.
- OECD. (2020). **Green budgeting and tax policy tools to support a green recovery**. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2021). **Green budget tagging: Introductory guidance and principles**. Paris: OECD Publishing.